

і обставини, якими позивач обґрунтовує свої вимоги. Більш важливою відмінністю між ними є наслідок недотримання зазначених процесуальних вимог. Недотримання форми позовної заяви, на відміну від усних пояснень, призведе до того, що позов не буде розглянуто, а в разі неусушення позивачем таких недоліків, позовну заяву повертають позивачеві.

На підтвердження важливості цього засобу доказування можна навести норму закону, згідно з якою судові рішення обов'язково скасовуються з направленням справи на подальший розгляд, якщо: справу розглянуто за відсутності будь-кого з осіб, які беруть участь у справі, належним чином не повідомлених про дату, час та місце судового засідання; суд вирішив питання про права, свободи, інтереси та обов'язки осіб, які не були повідомлені про можливість вступити у справу (п. 4, 5 ст. 227 КАС України).

Отже, одним із засобів встановлення юридичних фактів судом є пояснення сторін, третіх осіб та їх представників. Пояснення сторін, третіх осіб, їх представників у адміністративному судочинстві — усне або письмове, безпосереднє або через

представника повідомлення суду відомих їм обставин, що мають значення для справи.

Список використаної літератури:

1. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 544 с.

2. Миколенко А.И. Административный процесси административная ответственность в Украине: учебное пособие. [изд. второе, доп.] / А.И. Миколенко. — Харків: Одиссей, 2006. — 352 с.

3. Кодекс Адміністративного судочинства України від 6.07.2005 року // Відомості Верховної Ради України від 09.09.2005. — 2005. — № 35.

4. Подоляк О.А. Ведення судового засідання в арбітражних судах України / О.А. Подоляк // Вісник Вищого арбітражного суду України. — 1999. — № 2.

5. Докази та доказування в адміністративному судочинстві: монографія / В.К. Колпаков, В.В. Гордєєв. — Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. — 128 с.

*І.Ю. ТАТУЛИЧ,
асистент кафедри правосуддя юридичний факультет
ЧНУ ім. Юрія Федьковича*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ В НАКАЗНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Будь-яка діяльність не може бути здійснена без певного процесуального порядку, певної послідовності, вчинення судом та учасниками процесу процесуальних дій та, крім того, фіксування цих дій

у процесуальних документах. Як відомо, порядком таким і служить цивільна процесуальна форма, яка є основою, базисом, на якому будується судочинство в цивільних справах. Таким чином, цивільна про-

цесуальна форма — це передбачений нормами цивільного процесуального законодавства процесуальний порядок вчинення судом, особами, які беруть участь у справі, іншими учасниками цивільного процесу процесуальних дій у процесі розгляду та вирішення цивільної справи, а також оформлення таких дій у процесуальних документах.

Варто зазначити, що в результаті того, що цивільне процесуальне законодавство відносить до компетенції суду широке коло цивільних справ, багато з них в силу своїх матеріально-правових характеристик не можуть бути розглянуті в межах одного встановленого законом порядку. Своєрідність завдань, поставлених перед судом та учасниками процесу при вирішенні таких справ, їх суттєві особливості викликають необхідність в специфічних формах і способах захисту, що обумовлює існування особливого порядку, відмінного від загального, визначає критерії для розмежування процесуальних проваджень як самостійних процесуальних форм. Проте, не дивлячись на окремі особливості розгляду деяких категорій цивільних справ, загальний порядок судочинства залишається єдиним. Адже виділення і існування інших різних видів судочинства не руйнує єдиної цивільної процесуальної процедури, оскільки вона здійснюється на загальних принципах цивільного процесуального права і регулюється в цілому одними і тими ж нормами права. Однак ці норми, враховуючи специфіку тієї чи іншої справи, матеріально-правові відносини, диференціюють порядок розгляду окремих категорій цивільних справ.

Зокрема, у Цивільному процесуальному Кодексі України (далі ЦПК) сформульовано нові механізми захисту прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави, одним з яких є наказне провадження. Введення даного інституту обумовлене потребами судової практики у зв'язку з недоцільністю використання у повному обсязі цивільної процесуальної

форми для розгляду і вирішення справ, що носять явно безспірний характер. Оскільки у судах кількість справ на зменшується, а з кожним роком зростає, законодавець, враховуючи підвищену завантаженість суддів, дещо спростив процесуальну форму, виділивши категорію цивільних справ, в яких відсутній спір про право, до яких застосовується спрощена процедура їх розгляду та вирішення. Іншими словами, до безспірних справ неможливо застосувати загальні положення позовного провадження. Адже, як відомо, порядок вирішення справ у позовному провадженні включає в себе низку вимог: ведення судового засідання, виклик сторін до суду, заслуховування їх пояснень та доведення їх доказами, фіксування ходу вирішення справи, проходження справи за всіма стадіями цивільного процесу та інше. Однак в дотриманні всіх цих процесуальних вимог є сенс лише у разі спірності справи. Тому з метою спрощення провадження в цивільних справах законодавцем було введено інститут судового наказу, який спрямований на скорочення судової процедури розгляду справ, спрощення судового провадження, сприяє ефективності цивільного судочинства, забезпечує оперативність судового захисту.

Проте спірним в теорії цивільного процесуального права залишається питання — чи застосовується в наказному провадженні цивільна процесуальна форма і чи є воно видом провадження в цивільному судочинстві, бо деякі вчені-процесуалісти, зокрема, Ю.В. Білоусов, І.М. Зайцев, Г.Л. Осокіна, І.Н. Поляков, В.І. Решетняк, М.К. Треушніков, С.І. Чернооченко, М.Й. Штефан та інші вважають наказне провадження спрощеним видом цивільного судочинства. Наприклад, І.М. Зайцев визначає наказне провадження як самостійний та спрощений вид судочинства, в якому захищається суб'єктивне право, засноване на безспірних доказах [1, 145].

В той же час, Н.А. Громошина розглядає наказне провадження не як вид цивільного судочинства, а як допроцесуальну та водночас альтернативну процедуру, що

здійснюється суддею з метою прискореного захисту права кредитора та встановлення спірності або безспірності вимоги. Крім того, на її думку, наказне провадження не можна назвати судочинством, оскільки воно здійснюється поза межами цивільної процесуальної форми, лише з дотриманням певної, встановленої законом процедури [2, 215]. Аналогічну точку зору знаходимо і у працях Т.В. Сахнової, яка вважає, що наказне провадження не є формою диференціації цивільного процесу, оскільки власне цивільного процесу при видачі судового наказу немає [3, 62].

З наведених тверджень можна зробити висновок, що наказне провадження є видом цивільного судочинства, але має спрощений характер, оскільки, на наш погляд, суд все ж таки бере активну участь при видачі судового наказу, а саме: приймає до свого провадження заяву, перевіряє наявність підстав для видачі наказу, відповідність заяви ст. 98 ЦПК, постановляє ухвали (за аналогією із позовним провадженням), дотримується процесуальних строків під час здійснення наказного провадження та ін. Водночас, спрощений характер даного процесуального провадження не тягне за собою вирішення справи з відсутністю цивільної процесуальної форми. Адже будь-яке судочинство здійснюється з дотриманням певного порядку. Як вірно стверджує Н.О. Чечіна, будь-яке судочинство, повне чи спрощене здійснюється в межах процесуальної форми, за відповідними процесуальними правилами, на

основі загальних принципів, закріплених процесуальним законодавством [4, 185].

Отже, наказне провадження є спрощеним в порівнянні з іншими видами (позовним, окремих), для яких характерна наявність повної, складної, громіздкої цивільної процесуальної форми з усіма вимогами і правилами, які закріплені в нормах ЦПК. Звідси спрощеною є і процедура видачі судового наказу, а отже, і цивільна процесуальна форма, яка полягає в тому, що під час здійснення наказного провадження не викликаються сторони до суду, не заслуховуються їхні пояснення, не ведеться журнал судового засідання, не оформляється протокол вчинення окремих процесуальних дій та ін.

Список використаної літератури:

1. *Викут М.А., Зайцев И.М.* Гражданский процесс России: учебник / М.А. Викут, И.М. Зайцев. — М.: Юристъ, 1999. — 384 с.
2. *Громошина Н.А.* Приказное производство // Гражданское процессуальное право: учебник / под ред. М.С. Шакарян. — М.: ТК Велби: Проспект, 2004. — 297 с.
3. *Сахнова Т.В.* Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты / Т.В. Сахнова. — М.: Волтерс Клувер, 2008. — 696 с.
4. *Гражданский процесс: учебник / под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечота.* — М.: Проспект, 2000. — 313 с.